

Høring - lovendringsforslag - rett til opphold i sykehjem

Grimstad kommune har følgende innspill til høringsnotatet:

Flere av forslagene har positive sider som kommunen kan støtte, men ikke i den form de er fremmet.

Det viktigste argumentet er at Grimstad kommune ikke kan se at forslagene vil medføre noen endring av vesentlig karakter i forhold til dagens praksis. Forslagene fremstår derfor som symbolpolitikk, der allmennheten gis et inntrykk av at innbyggernes rett til langtidsplass i sykehjemsplass er styrket, men uten at det er noen reell rettslig eller faglig styrking av innbyggernes rettigheter.

Om forslagene vedtas slik de er fremmet, vil det kunne bidra til å øke, og forverre, det på forhånd problematiske gap mellom hva allmennheten, interessegrupper og fagfolk ønsker at kommunene skal kunne levere av tjenester, og hva som er mulig for kommunene å yte. Vi opplever fra tid til annen at pasient og pårørende er frustrert og misfornøyd over avslag på søknad om sykehjemsplass, også der avslaget er faglig vel fundert. Ikke sjelden havner slike saker i mediene som nyhetsoppslag, som kan bidra til å skape mistillit til kommunens omsorgstjenester. Det må forventes en betydelig økning av slike saker dersom innbyggerne gis et inntrykk av at retten til sykehjemsplass er styrket, uten at dette har noe reelt innhold.

Videre vil dette kunne bidra til å svekke allmennhetens og fagmiljøenes respekt for politiske beslutninger. Det bør ikke vedtas lovfesting av rettigheter når dette ikke medfører noen reell endring. Forslaget har i så måte likhetstrekk med "verdighetsgarantien" (forskrift for en verdig eldreomsorg) fra 2010 som ga innbyggerne tilsynelatende styrkede rettigheter uten at forskriften verken juridisk eller faglig i praksis medførte noen reell vesentlig endring.

Om retten til sykehjemsplass;

Denne retten vil inntre når kommunen etter en god helse- og omsorgsfaglig vurdering bare kan ivareta pasienten i sykehjem. Hva som skal til for å få tildelt sykehjemsplass vil variere betydelig fra kommune til kommune avhengig av hvilke øvrige tilbud kommunen kan yte for å ivareta pasienten.

Høringsnotatet er helt tydelig på at retten til sykehjemsplass kun er en presisering av dagens retts- og pliktsituasjon. Dette brukes også som begrunnelse for at det ikke er behov for å utrede de økonomiske eller administrative konsekvensene av forslaget; kommunene har denne forpliktelsen i dag, dette utløser ingen nye plikter, og det må derfor kunne ivaretas innen dagens økonomiske rammer.

Det er mulig høringsnotatet kan gjøre dette noe mindre tydelig ved å uttrykke at "*..det er imidlertid behov for flere plasser for at kommunene skal kunne oppfylle sine gjeldende forpliktelser og forberede seg på det behovet som kommer fremover. Regjeringen vil følge opp dette i de årlige budsjettene*".

Om behandlende leges vurdering:

Kommunen kan ikke i dag gi pasienten en fullverdig helse- og omsorgsfaglig vurdering uten å ha de nødvendige vurderinger fra pasientens fastlege og/eller

sykehuslege. Forslaget beskriver derfor dagens situasjon. I den grad forslaget representerer noen endring så kan det være at kommunens omsorgstjeneste får et noe bedre grunnlag for å avkreve fastlegen en grundig og relevant vurdering i de (meget få) tilfelle der det i dag kan være vanskelig å få til.

Om nasjonale kriterier for tildeling av langtidsplass i sykehjem:

Nasjonale kriterier vil kunne være til hjelp for å sikre mer likeartet praksis kommunene imellom. Det er imidlertid grunn til å tro at det kan være vanskelig å utforme slike kriterier på en slik måte at de blir tilfredsstillende og relevante i alle kommuner, uten å gi stort rom for lokalt faglig skjønn og lokale tilpasninger.

Kommunene har frihet til selv å utforme sine tjenester så lenge de kan ivareta innbyggernes behov, og det har medført store forskjeller i hvordan tjenestetilbudet ser ut. For eksempel er det meget stor variasjon i antall sykehjemsplasser i forhold til befolkningsstørrelse, uten at det nødvendigvis betyr at det er tilsvarende stor forskjell på kvaliteten på tjenestene og kommunens evne til å ivareta innbyggernes behov. Det er ikke uten videre slik at en kommune med mange sykehjemsplasser ivaretar innbyggernes behov på en bedre måte enn en som har få. Kommuner med få sykehjemsplasser vil ofte ha et bredere og mer sammensatt tjenestetilbud som kan ivareta innbyggerne utenfor sykehjemmet.

Grimstad kommune vil likevel kunne gi støtte til forslaget, under den forutsetning at kommunene gis en vesentlig plass i arbeidet med å utforme slike kriterier.

IPLOS-registeret var, ved innføringen i 2006, ment å gi en objektiv beskrivelse av bistandsbehovet i kommunene. Dette har vist seg vanskelig å få til i praksis, men systemet har blitt utviklet videre. Et IPLOS-system med betydelig forbedret kvalitet, med flere bistandsvariabler, og med flere inndelinger i skår for hver variabel, kunne eventuelt være et grunnlag for et nasjonalt kriteriesystem.

Grimstad kommune vil derfor anbefale dette som grunnlag for et nasjonalt kriteriesystem.

Om lokale kommunale kriterier for tildeling av langtidsplass i sykehjem:

Lokale kriterier vil, i noe varierende grad, allerede eksistere i form av serviceerklæringer, prosedyrer, plandokumenter og liknende. Det er mulig at et krav om forskriftsfesting av kriterier i hver kommune vil styrke, i det minste sikre på en bedre måte, at innbyggerne gis en likeartet vurdering ved søknad om langtidsplass. Slike lokale kriterier vil da måtte vedtas politisk, hvilket uansett kan være et gode.

Grimstad kommune gjør, i likhet med de andre kommuner vi kjenner, sitt ytterste for å ivareta likebehandling av innbyggerne i dag med faglig gode beslutningsprosesser, men det er alltid mulig å bli bedre.

Men et slikt krav til lokal forskriftsfesting vil etter vår antakelse heller befeste dagens praksis i kommunene, og dermed også heller befeste ulikhetene kommunene imellom, enn å redusere ulikhet i tjenestetilbudet.

Om ventelister

Etter dagens retts- og tilsynspraksis gis kommunene ikke anledning til å ha ventelister for pasienter som venter på langtidsplass. Straks pasienten er vurdert til å ha behov for, og dermed rett til, langtidsplass på sykehjem, så må kommunen iverksette tilbudet. Kommunen har ikke anledning til å la en slik pasient stå på en venteliste for en eventuell senere innfrielse.

Dette er styrende for dagens praksis i Grimstad kommune, og en plikt til å føre ventelister vil ikke medføre noen endring.

Forslaget om plikt til å føre ventelister kunne derfor oppfattes som en oppmykning av dagens praksis og en svekkelse av pasientenes rettigheter. Siden dette åpenbart ikke er hensikten med forslaget kan det bety at Regjeringen har grunn til å anta at enkelte kommuner ikke ivaretar dette på en god måte i dag.

All skriftliggjøring vil bidra til bedre dokumentasjon, og det vil blant annet kunne bedre tilsynsmyndighetens grunnlag for å vurdere en klage fra en pasient, hvilket er positivt.

En alminnelig oppfatning vil være at en venteliste er en liste man kan bli innskrevet på for å få et gode som tildeles "etter tur" når man har ventet lenge nok. En sykehjemsplass kan bare tildeles en person som på grunn av sin helse- og omsorgssituasjon har behov for plassen. En person med større behov vil alltid måtte gå foran en person med mindre behov – uansett hvor lenge denne måtte ha ventet. En venteliste vil derfor kunne skape uklarhet, urimelige forventninger, og potensielle konflikter, når en person til stadighet vil måtte se seg "forbigått" i sykehjemskøen av andre som ikke har ventet like lenge.

Grimstad kommune er derfor kritisk til innføring av ventelister.

Avslutningsvis ønsker vi å diskutere de 4 punktene som fremheves i høringsforslaget som oppsummering:

- **Vesentlig styrking av rettighetene til omsorgstrengende i praksis**
 - Grimstad kommune kan ikke se at dette medfører noen reell styrking av disse rettighetene, og at disse er godt ivaretatt av dagens lovverk og gjeldende retts- og tilsynspraksis
- **Vil forplikte kommunene sterkere enn i dag til å innfri de pliktene de har**
 - Grimstad kommune anser at kommunens forpliktelser fremgår tydelig av dagens lov- og regelverk, og kan ikke se at høringsforslaget i vesentlig grad endrer disse forpliktelsene
- **Vil tydeliggjøre at alle med omsorgsbehov skal få en vurdering om rett omsorgsnivå som ikke er knyttet til kommunens kapasitet der og da**
 - Grimstad kommune anser at dette er ivaretatt i dagens lov- og regelverk og gjeldende retts- og tilsynspraksis, og at høringsforslaget ikke endrer dette i vesentlig grad
- **Vil gjennom åpenhet om både kriterier for tildeling og ventelister, legge et sterkere press på kommunene.**

- Grimstad kommune anser at skriftlige kriterier, og mer åpenhet, innen rammene for lovbestemt taushetsplikt, kan være positivt og kan bidra til å styrke innbyggernes grunnlag for å fremme en klage.
- Grimstad kommune må imidlertid avvise at kommunene trenger et "sterkere press" for å yte innbyggerne sine gode tjenester. Omsorgstjenestetilbudet har meget høy prioritet både administrativt og politisk. Et enda sterkere press fra Regjeringen vil kunne medføre risiko for at andre svært viktige tjenesteområder i kommunen blir urimelig nedprioritert.

Grimstad 1/12-2015